

Przywrócić Pamięć – Muzeum Utracone

Idea długu nierozzerwalnie wiąże się z ideą dziedzictwa. Jesteśmy dłużni wobec tych, którzy nas poprzedzali w tym, czym jesteśmy.

Paul Ricour

Kultura jest tym, co nas kształtuje, czyniąc grupę ludzi tego samego kręgu kulturowego wspólnotą. Przepadek części materialnego wyrazu tej wspólnoty ducha jest wydarzeniem zawsze smutnym i bolesnym. Druga wojna światowa i jej zniszczenia dla narodowej spuścizny były prawdziwą hekatombą. Utrata dziedzictwa kulturowego oznaczała nie tylko fizyczną stratę obiektów kultury, ale *de facto* brutalnie nadwerężyła ciągłość historycznego i kulturowego doświadczenia Polaków.

15 maja na Dziedzińcu Wielkim Zamku Królewskiego w Warszawie odbyła się inauguracja projektu Muzeum Utracone – nowej inicjatywy w popularyzowaniu tematyki strat wojennych w dziedzinie dóbr kultury. W trakcie Nocy Muzeów zwiedzający, oczekujący w kolejce na wejście do Zamku, mogli podziwiać multimedialny pokaz prezentujący 45 artefaktów zaginionych, bądź

zniszczonych w latach 1939-1945. Pokazowi towarzyszyły efektowne iluminacje świetlne na murach Zamku. Równolegle uruchomiona została strona internetowa HYPERLINK "http://www.muzeumutracone.pl" www.muzeumutracone.pl., na której obejrzeć można zarówno sam pokaz, jak i galerię zaginionych dzieł sztuki, uzupełnioną o szczegółowe opisy oraz nierzadko o historię i okoliczności ich utraty.

Z propozycją powołania do życia wirtualnego muzeum dzieł utraconych zgłosiło się do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego Stowarzyszenie Komunikacji Marketingowej SAR. Departament Dziedzictwa Kulturowego, który od 1992 r. zajmuje się katalogowaniem ruchomych dóbr kultury utraconych w II wojnie światowej przyłączył się do realizacji projektu, dostrzegając w nim szansę na prezentację wyników swoich prac szerokiej publiczności. Wyniki badań prowadzonych przez Departament gromadzone są od lat

w specjalistycznej bazie danych i publikowane na stronie internetowej Ministerstwa oraz w katalogach strat wojennych. Wykorzystują je głównie naukowcy, studenci, kolekcjonerzy i pasjonaci, a więc krąg osób zainteresowanych ww. tematyką. Tymczasem ważną rolę w poszukiwaniach odgrywają zgłoszenia osób prywatnych, często przypadkowo trafiających na obiekty znajdujące się w ministerialnej bazie danych. Rozpowszechnienie wizerunku utraconego dzieła sztuki jest pierwszym krokiem do jego odzyskania. W ten sposób do Polski po latach wróciło wiele obiektów, m.in. *Pracznik* Gabriela Metsu, *Portret Karola Podlewskiego*, pędzla Jana Matejki, oraz ostatnio niewielki obraz Friedricha Philipa Reinholda przedstawiający chmury.

Z inicjatywy DDK powołano Radę Programową projektu w składzie:

- prof. Maria Poprzęcka – historyk sztuki, Uniwersytet Warszawski
- prof. Andrzej Rottermund – dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie

- dr Sławomir Radoń – naczelny dyrektor Archiwów Państwowych
- dr Tomasz Makowski – dyrektor Biblioteki Narodowej
- Paweł Jaskanis – dyrektor Muzeum-Pałacu w Wilanowie
- Piotr Ogrodzki – dyrektor Ośrodka Ochrony Zbiorów Publicznych.

Podczas pierwszego posiedzenia Rada określiła zakres tematyczny pokazu oraz wybrała kilkadziesiąt obiektów, które zostały zaprezentowane podczas tegorocznej Nocy Muzeów. Wśród nich znajdowały się rzeźby, wyroby rzemiosła artystycznego i obrazy takich mistrzów, jak: Anton van Dyck, Lucas Cranach Starszy, Peter Brueghel Starszy, Jacek Malczewski, Stanisław Wyspiański czy Jan Matejko.

Idea Muzeum Utraconego przyciągnęła wiele osób i instytucji, bez których realizacja tego przedsięwzięcia nie miałaby szans powodzenia. Projekt wsparł finansowo Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Totalizator Sportowy. Biuro Kultury Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy sfinansowało w znacznym stopniu produkcję pokazu oraz włączyło Muzeum Utracone do programu imprez kulturalnych promujących Warszawę jako Europejską Stolicę Kultury 2016. Specjalne podziękowania należą się gospodarzowi pokazu, Zamkowi Królewskiemu w Warszawie.

Mamy nadzieję, że projekt Muzeum Utraconego zostanie stałym elementem towarzyszącym Nocy Muzeów.

Chcielibyśmy, aby dodatkowym efektem projektu było promowanie postawy troski o ocalałe dziedzictwo kulturowe. Nakłada na nas ten obowiązek głęboki szacunek dla przeszłości i przekonanie, że tworzy ono zespół identyfikujących wspólnotę znaków i symboli, będąc źródłem jej tożsamości i powodem do dumy. ■

Projekt Muzeum Utraconego:
Prawa autorskie, produkcja: Stowarzyszenie Komunikacji Marketingowej SAR
Projekt, realizacja, produkcja filmu oraz strony HYPERLINK "<http://www.muzeumutracone.pl>" :
Ars Thanea Muzyka: Szymon Wysocki
Grafiki i wizualizacje pokazu: Sylwester Łuczak
Producent wykonawczy pokazu: IDFX

